

Vlaams
Parlement

ingediend op **1914** (2018-2019) – Nr. 1
14 maart 2019 (2018-2019)

Voorstel van resolutie

van Andries Gryffroy, An Christiaens, Daniëlle Vanwesenbeeck,
Matthias Diependaele, Robrecht Bothuyne en Annick De Ridder

betreffende de uitbouw van 'Slim Vlaanderen'

TOELICHTING

Technologische evoluties en digitalisering kenmerken onze tijd, en beïnvloeden economische en maatschappelijke ontwikkelingen in de wereld. Door slim in te spelen op dergelijke ontwikkelingen, vormen ze geen bedreiging, maar bieden ze grote kansen voor alle lagen en actoren van de maatschappij. Een slimme digitale omwenteling en de slimme inzet van technologie kan de levenskwaliteit in Vlaanderen verhogen en economische kansen creëren. Dankzij digitalisering en open data kan de dienstverlening aan de burger verbeterd worden.

In dit voorstel van resolutie wordt het belang van de 'quadruple helix' en zijn actoren onderstreept: ondernemingen, burgers, kennisinstellingen en onderzoekscentra en de overheid: dat zijn de vier cruciale actoren om innovatie te stimuleren.

Slimme burgers

Een 'slim' Vlaanderen zet de burger centraal. Door bezorgdheden zoals de privacy en te hoge drempels dreigen sommigen de digitale trein te missen. Er is daarom een inclusief beleid nodig, opdat iedere burger kan beschikken over een internetaansluiting, het gebruik van slimme toestellen zoals een smartphone, laptop, tablet of digitale tv wordt gepromoot en iedereen overweg kan met media en digitale toepassingen die zijn of haar welzijn en levenskwaliteit kunnen verbeteren.

Open data en Smart Flanders

Overheden, ondernemingen, kennis- en onderzoekscentra beschikken vandaag al over een massa data. Ze kunnen continu nieuwe data verzamelen door chips of sensoren te koppelen aan hun materiaal en goederen. Door het verzamelen, delen, koppelen en combineren van data via het internet der dingen, kunnen situaties of processen doelgerichter geanalyseerd worden en kunnen gerichtere oplossingen worden aangereikt. Zo kan bijvoorbeeld de levenskwaliteit verbeteren dankzij zorginnovatie.

Door data te standaardiseren en open te stellen kunnen ondernemingen, ontwikkelaars en onderzoekscentra aan de slag om innovatieve oplossingen uit te werken. Dat vergt een zeker regelgevend kader, met respect voor de privacy en de bescherming van persoonlijke gegevens.

'Smart Flanders' is vandaag een ondersteuningsprogramma van de Vlaamse overheid om realtime open data te beheren en beschikbaar te stellen in de dertien centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Het faciliteert op die manier de samenwerking tussen de actoren uit de 'quadruple helix', met het oog op een maximaal hergebruik als basis voor slimmere diensten en toepassingen.

Slimme steden en gemeenten

Sommige steden en gemeenten in Vlaanderen vervullen een voortrekkersrol en zetten tal van interessante projecten op. Op wereldschaal is Vlaanderen een kleine regio. Iedere stad of gemeente heeft haar eigenheid en specifieke karakter. De dynamieken verschillen en ieder lokaal bestuur volgt een eigen parcours. Sommige steden en gemeenten hinken achterop, en onderbenutten het potentieel van nieuwe technologieën en digitale toepassingen. Door de goede praktijken te delen, worden drempels weggewerkt en kan de toepassing versneld worden.

Slimme ondernemingen

De Vlaamse economie drijft op de vierde industriële revolutie. Onze 'factories of the future', kennisinstellingen en onderzoekscentra bouwen Vlaanderen uit tot een internationale kennishub. Nieuwe product- en procesinnovaties, die nieuwe markten creëren, vinden hun basis in Vlaanderen.

Nieuwe technologieën vinden hun weg in Vlaamse ondernemingen en er groeit een boeiende start-upscene rond robotica, artificiële intelligentie, internet of things, virtual reality, augmented reality, blockchain, machine learning enzovoort, met diverse toepassingen voor bijvoorbeeld mobiliteitsvraagstukken, e-health, vastgoedprojecten en landbouwteelt.

Andries GRYFFROY
An CHRISTIAENS
Daniëlle VANWESENBEECK
Matthias DIEPENDAELE
Robrecht BOTHUYNE
Annick DE RIDDER

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de 'Visie 2050. Een langetermijnstrategie voor Vlaanderen', die onder meer bestaat uit:
 - a) de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen (sustainable development goals of SDG's):
 - i) SDG 3: zorg voor gezonde levens en bevorder het welzijn voor iedereen op alle leeftijden;
 - ii) SDG 9: bouw veerkrachtige infrastructuur uit, bevorder inclusieve en duurzame industrialisatie en promoot innovatie;
 - iii) SDG 11: maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam;
 - b) transitieprioriteiten zoals:
 - i) de transitie naar de circulaire economie doorzetten;
 - ii) slim wonen en leven;
 - iii) de sprong maken naar de industrie 4.0;
 - iv) werk maken van zorg en welzijn 4.0;
 - v) werken aan een vlot en veilig mobiliteitssysteem;
 - 2° het beleidsplan Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid 2014-2019 – Vlaanderen;
 - 3° de beleidsnota Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie 2014-2019 (*Parl. St. VI.Parl. 2014-15, nr. 144/1*);
 - 4° de beleidsbrief Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie 2018-2019 (*Parl. St. VI.Parl. 2018-19, nr. 1727/1*);
 - 5° het ondersteuningsprogramma 'Smart Flanders' van de Vlaamse overheid voor 'realtime open data' bij lokale overheden;
 - 6° het bestaande clusterlandschap in Vlaanderen, met zes speerpuntclusters en twintig innovatieve bedrijfsnetwerken die in een 'triple helix'-constellatie innovatieve toepassingen uitbouwen in hun eigen specifieke terrein;
 - 7° het eindrapport van het verkennend onderzoek 'Smart Portrait', uitgevoerd door imec (Interuniversitair Micro-elektronicacentrum) in opdracht van het Kenniscentrum Vlaamse Steden en het Agentschap Binnenlands Bestuur;
 - 8° het rapport 'Results of the imec Smart City Meter survey' van imec.livinglabs;
 - 9° de 'imec Digimeter', het jaarlijkse rapport van imec over het media- en technologiegebruik in Vlaanderen;
 - 10° de wetenschapsbarometer van het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie;
 - 11° de conceptnota betreffende slimme steden en gemeenten in Vlaanderen (*Parl. St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1561/1*) van 18 april 2018;
 - 12° de hoorzittingen van 14 juni en 5 juli 2018 met sectororganisaties, academici, lokale besturen en praktijkexperts (*Parl. St. VI.Parl. 2016-17, nr. 1099/2*);
- overwegende dat:
 - 1° de Vlaamse overheid het voortouw moet nemen in nieuwe digitale toepassingen en transformaties, met een nieuwe en verhoogde focus op technologie, digitalisering en netwerkinfrastructuur;
 - 2° de eindgebruiker centraal moet staan in de digitale omwentelingen. Slimme toepassingen bieden een meerwaarde aan de gebruiker, zijn transparant en gebruiksvriendelijk, en respecteren de privacy. Dat betekent e-inclusie met digitaal als het nieuwe normaal;

- 3° data de belangrijkste grondstof van digitale toepassingen zijn. Overheidsdata moeten open en gestandaardiseerd zijn. De Vlaamse overheid wordt radicaal digitaal, zowel in zijn interne werking als in zijn dienstverlening aan de burger. Niet-persoonsgebonden overheidsdata worden algemeen bruikbaar en ze worden opengesteld voor de ontwikkeling van nieuwe toepassingen;
 - 4° Vlaamse ondernemingen ondersteuning nodig hebben in de complexiteit van nieuwe technologieën. Dankzij gerichte kennisdiffusie en een slim ondersteuningsbeleid kunnen de grote en vooral ook de kleine ondernemers een automatische innovatiereflex ontwikkelen voor producten en organisatie modellen;
 - 5° steden en gemeenten vandaag met grote uitdagingen geconfronteerd worden op het vlak van energievoorziening, de gevolgen van de klimaatverandering, veiligheid, vergrijzing, mobiliteitsproblemen, diversiteit enzovoort;
 - 6° een slimme stad of gemeente ('smart city') het resultaat is van verscheidene bouwstenen, zoals de slimme inzet van data en technologie, kennis, beleid, samenwerkingsverbanden, voldoende draagvlak, ICT-infrastructuur, wetgeving, ethiek enzovoort;
 - 7° een 'smart city'-beleid de verschillende actoren van de 'quadruple helix' bij elkaar moet brengen: lokaal bestuur, burgers, kennisinstellingen en onderzoekscentra, leveranciers van diensten, apparatuur en applicaties, en beheerders van data;
 - 8° verschillende 'triple helix'-speerpuntclusters en innovatieve bedrijfsnetwerken al actief werken rond technologieën en toepassingen die zeer bruikbaar zijn in een slimme stad of gemeente;
 - 9° veel steden en gemeenten een beperkte expertise hebben waardoor ze niet optimaal op de slimme toepassingen kunnen inspelen;
 - 10° het speelveld van slimme steden vandaag gefragmenteerd is op het vlak van kennis, beleid, budget, projecten en toepassingen enzovoort, waardoor goede praktijken onvoldoende worden uitgewisseld, en steden en gemeenten maar in beperkte mate van elkaar leren;
 - 11° Vlaamse steden en gemeenten vandaag verspreid zitten over de hele adoptiecurve van technologische innovatie;
 - 12° een gedecentraliseerde uitwerking van slimme steden en gemeenten een meer overkoepelend kader vergt op Vlaams niveau;
- vraagt de Vlaamse Regering om:
- 1° een versterkt 'Slim Vlaanderen'-beleid te voeren, een voortrekkers- en regierol op te nemen, en Vlaanderen verder uit te bouwen tot een inclusieve, slimme en innovatieve regio. Daarbij moet een transitie manager worden aangesteld, met als doel een transversaal beleid uit te voeren, zonder nieuwe organisatorische structuren of entiteiten te creëren, maar met de bevoegdheid om doorheen de hele administratie deze innovatie door te voeren. Dat houdt onder meer in:
 - a) een gedragen langetermijnvisie voor een Slim Vlaanderen uit te werken, met ambitieuze, concrete en meetbare doelstellingen en engagementen;
 - b) een holistisch en integraal langetermijnbeleid over de verschillende zittingsperioden heen te voeren, waarbij alle pijlers voor een Slim Vlaanderen worden uitgebouwd, onder meer:
 - i) slimme mobiliteit;
 - ii) slimme energie en duurzaamheid;
 - iii) slimme veiligheid;
 - iv) slimme infrastructuur en dienstverlening;
 - v) slimme ruimtelijke ordening en slim vastgoedbeheer;
 - vi) slimme citymarketing enzovoort;

- c) een 'quadruple helix'-model te hanteren dat alle betrokken actoren – de kennisinstellingen en onderzoekscentra, de grote en kleine ondernemingen, de burgers, de overheid en de lokale besturen – connecteert als stakeholders van Slim Vlaanderen;
 - d) zelf het goede voorbeeld te geven en het Vlaamse overheidsapparaat radicaal te digitaliseren en te innoveren, zowel intern als voor de dienstverlening aan de burger;
 - e) fragmentatie en divergentie in het beleid tegen te gaan door de betrokken ministers, overheden en departementen optimaal te laten samenwerken aan de invoering van Slim Vlaanderen, en daarvoor een virtuele 'Slim Vlaanderen'-organisatie op te richten die een adviserende en ondersteunende rol speelt voor alle beleidsdomeinen en alle agentschappen;
 - f) optimaal aansluiting te zoeken bij steunprogramma's van de Europese Commissie zoals het Europese onderzoeksprogramma 'Horizon 2020' en de opvolger 'Horizon Europe';
 - g) regelgeving zo nodig te optimaliseren en continu bij te sturen op maat van de maatschappelijke, technologische en economische ontwikkelingen;
 - h) de nodige samenwerkingsverbanden aan te gaan met bredere organisaties op internationaal en Europees niveau, om een zo breed mogelijk speelveld te creëren voor de Vlaamse steden en gemeenten en technologiebedrijven, bijvoorbeeld de Alliance for Internet of Things Innovation (AIOTI), het 'AI4EU'-project van de Europese Commissie, het 'European Lab for Learning and Intelligent Systems (ELLIS)' en het 'European innovation partnership on smart cities and communities (EIP-SCC)' enzovoort;
 - i) een gunstig investeringsklimaat te creëren voor start-ups en scale-ups, bijvoorbeeld via het Flanders Future Techfund;
 - j) marketing- en communicatiekanalen in te zetten om Vlaanderen internationaal te laten erkennen als 'Smart Valley' en daarvoor een expliciet mandaat te geven aan Flanders Investment and Trade (FIT);
- 2° open science en open data verder uit te bouwen door:
- a) voortbouwend op het 'Smart Flanders'-programma een opendatabeleid te voeren door eventuele drempels weg te werken en de beschikbare data maximaal te ontsluiten;
 - b) de kwaliteit van de data te garanderen door datastandaarden te hanteren en kwaliteitsnormen uit te werken;
 - c) de principes van het 'Open Data Charter' toe te passen en dat charter als basisinstrument te gebruiken voor de steden en gemeenten om waardevolle data te ontsluiten;
 - d) het decreet van 27 april 2007 betreffende het hergebruik van overheidsinformatie, zoals gewijzigd in 2015, dat een omzetting is van de Public Sector Information Directive en een goede juridische basis is voor het ontsluiten van data, beter bekend te maken;
 - e) verder te investeren in een gedegen en performant portaal voor het ontsluiten en ter beschikking stellen van data via het Vlaams Open Data Portaal en dat portaal sterk te promoten;
 - f) in navolging van de gratis opendatalicentie op het portaal van Flanders Research Information Space (FRIS) proberen om zo veel mogelijk niet-persoonsgebonden data te ontsluiten, en onderzoekers te sensibiliseren om hun data te publiceren zodat het FRIS-portaal kan groeien;
 - g) bij de acties, vermeld in punt a) tot en met f), steeds OSLO (Open Standaarden voor Linkende Overheden) te betrekken, waarbij een semantische interoperabiliteit wordt gecreëerd. Data hoeven maar eenmaal (only once) gegeven te worden en moeten vlot teruggevonden kunnen worden in de ontsloten databanken;

- h) juridische voorbeeldclausules uit te werken in bestekken, technische bepalingen en vergunningsvoorwaarden voor het ter beschikking stellen van data;
 - i) voldoende aandacht te besteden en initiatieven te nemen om de privacy te waarborgen en de gegevens te beschermen. Daarbij moet een duidelijk juridisch kader worden verschaft voor de eigendomsrechten van data en applicaties, intellectuele eigendom, verantwoordelijkheid in geval van schade enzovoort, die gestoeld is op de bestaande privacy-wetgeving zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) of General Data Protection Regulation (GDPR);
 - j) een ethisch kader op te stellen (type richtlijn) voor 'smart city'-toepassingen, als toetssteen voor de doelstellingen (valorisatie), non-offensief karakter, duurzaamheid, toegepaste technologieën en gebruik en beheer van data;
- 3° Vlaamse steden en gemeenten te laten transformeren tot 'smart cities' door een slimme combinatie van bottom-up- en top-downbenadering te hanteren, waarbij de Vlaamse overheid:
- a) de hand reikt naar alle lokale besturen, van de centrumsteden tot de kleinste landelijke gemeenten, in een gebiedsdekkend Slim Vlaanderen;
 - b) de lokale besturen adviseert en stimuleert om daadwerkelijk te investeren in slimme toepassingen;
 - c) lokale besturen sensibiliseert om een concreet engagement aan te gaan op basis van een eigen masterplan, dat slimme oplossingen vooropstelt voor specifieke uitdagingen in de eigen stad of gemeente, al dan niet in samenwerking met andere besturen of externe partners;
 - d) de lokale besturen stimuleert om het Open Data Charter te ondertekenen en actief te gebruiken;
 - e) 'smart city'-toepassingen faciliteert en een soort catalogus aanbiedt van beschikbare technologieën en oplossingen, alsook interactie faciliteert om van elkaar te leren en goede praktijken uit te wisselen;
 - f) lokale besturen ontzorgt door kennis en diensten ter beschikking te stellen en ze te ondersteunen bij het ontwikkelen van technische bouwstenen, businessmodellen en standaarden;
 - g) lokale besturen ondersteunt bij het ontwikkelen en aantrekken van de nodige competenties;
 - h) investeert in een stedelijk 'living lab', waarbij drempels worden weggehaald en voldoende ruimte is voor steden en gemeenten om te experimenteren en innovatieve projecten op te zetten;
 - i) investeert in projectoproepen naar steden en gemeenten om na te gaan in welke mate slimme toepassingen of technologische innovaties een meerwaarde kunnen betekenen;
 - j) de bestaande steuninstrumenten, en de bestaande speerpuntclusters en innovatieve bedrijfsnetwerken optimaal valoriseert voor de uitbouw van een 'Slim Vlaanderen'-beleid;
 - k) het initiatief, het lokale beleid en de keuze van toepassingen overlaat aan de lokale besturen;

- 4° Slim Vlaanderen te vertalen naar een hefboom voor de Vlaamse economie en daarbij:
- a) een inclusief ecosysteem uit te bouwen met plaats voor start-ups, scale-ups, kmo's (kleine of middelgrote ondernemingen) en go's (grote ondernemingen), dat gekenmerkt wordt door een sterk samenwerkingsverband;
 - b) een 'market place' te creëren waar 'smart city'-leveranciers en lokale besturen elkaar kunnen vinden;
 - c) een 'buy from startups'-engagement door te drukken binnen de 'smart city'-economie en binnen de overheid;
 - d) het Programma Innovatieve Overheidsopdrachten (PIO) voor slimme innovatie in de publieke sector te laten aansluiten bij de 'Smart Flanders'-doelstellingen;
- 5° de Vlaamse burger mee te krijgen in het 'Slim Vlaanderen'-verhaal door:
- a) de digitale kloof verder te dichten en burgers te leren omgaan met de meest gangbare 'smart city'-applicaties. Er moet een basisset van vereiste digitale vaardigheden binnen de 'Slim Vlaanderen'-doelstellingen worden erkend en een plan worden uitgewerkt om die basisset aan de burgers aan te leren;
 - b) via gerichte algemene informatie en wetenschapscommunicatie het draagvlak te vergroten voor wetenschap en technologie, en de toepassing daarvan in de publieke ruimte;
 - c) te zorgen voor een grotere transparantie over het genereren, beheren en gebruiken van data binnen 'smart city'-toepassingen, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen persoonsgebonden en niet-persoonsgebonden gegevens;
 - d) kinderen op prille leeftijd en levenslang te laten kennismaken met slimme toepassingen, en hen warm te maken voor STEM-toepassingen (STEM: Science, Technology, Engineering and Mathematics);
 - e) het concept van 'makers communities' te onderzoeken om burgers zelf applicaties te laten ontwikkelen op basis van de beschikbare open data;
 - f) te zorgen voor een voldoende en volwaardig opleidingsaanbod dat alle burgers, zowel jonge als oudere en zowel amateurs als experts, schoolt in digitale geletterdheid, en de hogescholen en universiteiten te stimuleren om mee op de kar te springen voor het uitbouwen van de nodige studierichtingen.

Andries GRYFFROY
An CHRISTIAENS
Daniëlle VANWESENBEECK
Matthias DIEPENDAELE
Robrecht BOTHUYNE
Annick DE RIDDER